

доказів та вимоги до їх збору та оформлення (закріплення); 5) перелік процесуальних дій, які мають право вчиняти спеціально уповноважені органи та їх посадові особи та учасники провадження, які спрямовані на збір та фіксацію доказів; 6) порядок призначення експерта та проведення експертизи, а також порядок врахування висновків експерта під час провадження та прийняття рішення у справі про адміністративне правопорушення; 7) порядок відібрання пояснення та вимоги до змісту пояснення, як процесуальної форми закріплення доказової інформації. Також вважаємо за необхідне: 1) особливу частину КУпАП доповнити статтею, яка передбачатиме адміністративну відповідальність свідка за дачу завідомо неправдивої інформації про обставини адміністративного правопорушення; 2) визначити повноваження учасників провадження у справі про адміністративне правопорушення та особи, яка притягається до адміністративної відповідальності та відносно якої складається протокол про адміністративне правопорушення щодо подачі доказів своєї винуватості (невинуватості).

Вважаємо, що запропоновані заходи дозволять забезпечити принцип законності у діяльності спеціально уповноважених органів та їх посадових осіб щодо збору доказів під час провадження у справі про адміністративне правопорушення та складання протоколу про адміністративне правопорушення, створять механізм гарантування прав і свобод інших учасників провадження від необґрунтованого обмеження цих прав і свобод, а також безпідставного притягнення до адміністративної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процес України: Підручник / М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, В. П. Шибіко. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Либідь, 1999. – 536 с.
2. Лазарев В. В. Теория государства и права: учебник для ВУЗов / В. В. Лазарев, С. В. Липень. – М. : Издательство «Спарк», 1998. – 448 с.
3. Арзуманян А. А. Административное расследование: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / А. А. Арзуманян. – Ростов-на-Дону, 2010. – 26 с.
4. Додин Е. В. Доказывание и доказательства в правоприменительной деятельности органов советского государственного управления: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Е. В. Додин. – К., 1973. – 40 с.
5. Кельман М. С. Загальна теорія держави та права: підруч. / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. – 3-тє вид., стереотип. – Львів : «Новий світ – 2000», 2007. – 584 с.
6. Самбор М. А. Рішення органів та посадових осіб під час провадження у справах про адміністративні правопорушення щодо дотримання прав, свобод та інтересів людини і громадянина / М. А. Самбор // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст]: Збірник наукових статей. Випуск 26. – 2011. – С. 67–77.

** Самбор Микола Анатолійович – кандидат юридичних наук, начальник сектору Прилуцького відділу поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області.*

УДК 342.98

Ангеліна Черникова *

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті проведено моніторинг проблемних питань процесуальної форми вітчизняного адміністративного судочинства та її диференціації. Огляд здійснено на підставі доробок вчених, аналізу судової практики, правотворчості вищих судових інстанцій, законотворчості парламенту. Запропоновано авторське розуміння шляхів подолання окреслених проблем процесу диференціації процесуальної форми адміністративного судочинства України.

Ключові слова: процесуальна форма, диференціація процесуальної форми, адміністративне судочинство, моніторинг, проблемні питання.

Черникова А. А. Проблемные вопросы дифференциации процессуальной формы административного судопроизводства Украины и пути их решения.

В статье проведен мониторинг проблемных вопросов процессуальной формы отечественного административного судопроизводства и её дифференциации. Мониторинг осуществлен на основании работ ученых, анализа судебной практики, правотворчества высших судебных инстанций, законотворчества парламента. Предложено авторское понимание направлений устранения очерченных проблем процесса дифференциации процессуальной формы административного судопроизводства Украины.

Ключевые слова: процессуальная форма, дифференциация процессуальной формы, административное судопроизводство, мониторинг, проблемные вопросы.

Chernikova A. A. The problem questions of differentiation of judicial form of the administrative legal proceeding of Ukraine and directions of their decision.

Monitoring of problem questions of judicial form of the domestic administrative legal proceeding and its differentiation is conducted in the article. A review is carried out on the basis of revisions of scientists, analysis of judicial practice, law-making of higher judicial instances, legislative process of parliament. The author understanding of ways of overcoming of the outlined problems of process of differentiation of judicial form of the administrative legal proceeding of Ukraine is offered.

Keywords: judicial form, differentiation of judicial form, administrative legal proceeding, monitoring, problem questions.

Оптимізації адміністративного судочинства наряду сприяють дані моніторингу (постійне спостереження за тим чи іншим процесом) проблемних питань, що виникають під час його здійснення. Одним із головних призначень такого моніторингу є визначення пріоритетних напрямів удосконалення вітчизняної системи адміністративного судочинства, приписів Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), відстеження наслідків їх впровадження у судову практику, встановлення стійких зв'язків між науковою, законопроектною та законодавчою діяльністю й остаточними результатами.

Процесуальній формі як в теорії юридичного процесу, так і в галузевих науках приділялася увага у різні часи. Ця правова категорія представляла науковий інтерес для багатьох відомих вчених-процесуалістів. На монографічному рівні сучасні дослідження проведено в межах кримінальної процесуальної, цивільно-процесуальної, господарсько-процесуальної науки. Окремі наукові публікації торкаються питань формалізації і адміністративного процесу (В. Базов [1], А. Бітов [2], О. Розум [3]). Також у 2014 р. захищено дисертаційну роботу, присвячену письмовому провадженню [4] як диференційованій процесуальній формі.

Разом з тим, відсутність оперування в адміністративному судочинстві терміносистемами «процесуальна форма», «диференціація процесуальної форми» спонукає до роздумів з приводу їх змістовного наповнення, доцільності введення в теорію адміністративного процесу, що й актуалізує обраний напрямок дослідження. Однак, ці питання майже не розглядаються у сфері саме адміністративного судочинства.

Процесуальну форму судочинства, на наше переконання, слід розглядати як правову категорію процесуального права, теоретичну абстрактну конструкцію. В адміністративному судочинстві вона передбачає нормативно-правову закріпленість процедур його здійснення (виконання процесуальних дій і прийняття процесуальних рішень) та умов (об'єктивних і суб'єктивних), що сприяють дотриманню цих процедур і вирішенню його завдань. Під диференціацією процесуальної форми адміністративного судочинства сприймається правотворчий процес, зумовлений волею законодавця і рішенням суду, спрямований на застосування під час вирішення публічно-правового конфлікту процесуальної процедури, відмінної (виокремленої) від загальної, яка має специфічні риси, породжені категорією справи, її складністю, суб'єктом звернення, при дотриманні основних засад адміністративного судочинства і умов реалізації його завдань. Диференціація є динамічним процесом, внаслідок якого виділяються якісно різні елементи, що разом становлять єдине

ціле. Вона оцінюється як вектор розвитку адміністративної процесуальної форми та спрямована на оптимізацію адміністративного судочинства. Диференціація процесуальної форми адміністративного судочинства має функціональний і якісний характер, що вказує на можливість теоретико-праксіологічного виділення критеріїв такої диференціації: сутність спору (предмет позову, суб'єкт звернення) і складність адміністративної справи; суспільне значення публічно-правового конфлікту. Процес диференціації процесуальної форми адміністративного судочинства зумовлений об'єктивними і суб'єктивними чинниками та повинен відповідати певним умовам.

Диференціація процесуальної форми виокремлених законодавцем проваджень (гл. 6) зумовлена предметом позову і суб'єктами звернення. Нормопроектувальні підходи певною мірою різняться між собою: від виділення лише судової юрисдикції і процесуальних строків (ст. ст. 171-2, 181 КАС України) до детального врегулювання специфічних рис (алгоритму дій учасників провадження) майже на усіх стадіях адміністративного судочинства (ст. ст. 183-3, 183-4, 183-5, 183-6 КАС України). Також неоднаковою є правозастосовча діяльність Вищого адміністративного суду України (далі – ВАС України) щодо виділених категорій адміністративних справ. До основних спільних складових, які вирізняють особливу процесуальну форму більшості проваджень, необхідно віднести: 1) юрисдикцію адміністративних судів; 2) процесуальні строки; 3) вимоги до судових рішень (до позову), набрання ними законної сили і можливості оскарження.

Найбільш обговорюваними серед наукової спільноти, у контексті дотримання процесуальної форми та її диференційованих різновидів, видаються: співвідношення процесуальної форми судочинства і процесуальної форми діяльності адміністративних судів; критерії і межі допустимості диференціації процесуальної форми; взаємозв'язок уніфікації і диференціації, різновиди останньої (якісна і функціональна) та її еволюція; об'єктивні і суб'єктивні чинники диференціації; відмежування письмового і скороченого провадження; спільні та відмінні риси особливих проваджень; доцільність письмового/скороченого провадження щодо тих чи інших категорій адміністративних справ або виділення їх специфічних рис, що дозволяють віднести такі справи до особливих проваджень; роль суду у виборі і додержанні умов процесуальної форми адміністративного судочинства; вплив диференційованих процесуальних форм на принципи адміністративного судочинства; підстави проведення документарного (письмового) провадження; особливості доказування у справах з диференційованою процесуальною формою.

Вчені дискутують й щодо можливості розгляду адміністративних позовів суб'єктів владних повноважень стосовно фізичних і юридичних осіб, яка, на думку опонентів такого права, суперечить самій ідеології адміністративної юстиції, що «за своїм історичним генезисом має суто правозахисну природу, тобто спрямована виключно на захист від органів публічної влади» [5, с. 110]. Невдалим називають використання словосполучення «без виклику осіб» стосовно письмового провадження і науковці [6], і практики [7]. Також майже однотайними є думки щодо: необхідності закріплення оскарження судового рішення у скороченому провадженні в касаційному порядку; не тотожності понять «оголошення судового рішення» та «прийняття судового рішення» в письмовому або скороченому провадженні [7]. Ознайомлення у відкритому доступі на сайті ВАС України із науковими працями членів Науково-консультативної ради при цій вищій судовій інстанції засвідчує, що інтерес для них останнім часом представляють, насамперед, судові витрати (Бояринцева М. А.), тлумачення та визначення категоріально-понятійного апарату КАС України (Голосніченко І. П.), судова практика у справах про стягнення податкового боргу з юридичних осіб, судовий контроль у сфері господарської діяльності, методи вирішення юрисдикційних проблем (Кравчук В. М.), наукове осмислення концепції інформаційного суспільства (Сопілко І. М.) тощо. Вчені торкаються процесуальної форми адміністративного судочинства лише фрагментарно, а її диференціація взагалі не розглядається.

За даними досліджень щодо урахування у законотворчій діяльності пропозицій, висловлених в дисертаціях, проведених Інститутом законодавства Верховної Ради [8], 95 % робіт з адміністративного судочинства містять авторські роздуми стосовно

удосконалення положень КАС України. Зокрема, в контексті диференціації процесуальної форми пропонувалося: доповнення Кодексу статтею **183-4** «Особливості провадження у справах за зверненням органів Пенсійного фонду України» (І. І. Огороднікова); виключення статті **183-3** «Особливості провадження у справах за зверненнями органів державної податкової служби» (О. А. Журавський); удосконалення адміністративно-процесуального розгляду справ за адміністративними позовами з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства (М. М. Аракелян); визначення можливості дослідження в адміністративному судочинстві електронних документів як доказів у справі (Л. М. Романенко); збільшення строку для звернення до адміністративного суду у справах про оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення до **30** днів (С. М. Брайченко); приведення у відповідність правових норм КУпАП і КАСУ, які регулюють однакові суспільні відносини в частині забезпечення рівних можливостей осіб на оскарження прийнятого судом рішення у справі про адміністративне правопорушення (О. І. Орехов); оновлення системи обов'язків суддів адміністративних судів: **1)** розширення обов'язків шляхом включення таких критеріїв розгляду справи, як «всебічність», «об'єктивність» та «повнота», а також таких обов'язків, як дотримання службової дисципліни, здійснення контролю за своєчасністю і повнотою виконання винесених рішень, а також постійне підвищення рівня кваліфікації та професійної майстерності; **2)** уніфікацію системи обов'язків шляхом виключення з неї таких обов'язків, як дотримання правил суддівської етики та щорічне подання фінансової декларації (С. С. Лаптев); закріплення за адміністративною юрисдикцією спорів, що виникають із земельних правовідносин між фізичними чи юридичними особами та органом державної влади або місцевого самоврядування, пов'язані з оскарженням його рішень, дій чи бездіяльності, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження (В. В. Квак) [8, с. 132–140]; вилучення із юрисдикції адміністративних судів справ, в яких фізична (юридична) особа не заперечує своєї вини; закріплення вимоги щодо неможливості звернення суб'єкта владних повноважень до суду про залучення в якості відповідача фізичної/юридичної особи на підставі підзаконних нормативно-правових актів, а не законів, як того вимагає п. 5 ч. 4 ст. 50 КАС України [5, с. 110].

Жодна із зазначених пропозицій не взята до уваги при підготовці відповідних законопроектів. Віддаленість же законотворчої діяльності від наукової вкрай негативно впливає на ефективність нормативно-правової бази, зумовлює прогалини і колізії, знижує якість нормопроєктування, призводить до безсистемності внесення змін і доповнень до законодавчих актів. Саме тому необхідність наукового обґрунтування планування законодавчої діяльності парламенту постійно підкреслюється вченими [8, с. 76].

Ознайомлення із публікаціями суддів адміністративних судів, пов'язаних із процесуальною формою адміністративного судочинства, а також даними опитування, і аналіз судової практики вказують на практичне визначення окремих проблем у цьому напрямку. Так, наприклад, В. Тертичний зазначає, що «відсутність спірної складової в адміністративних процесуальних правовідносинах (наприклад, про стягнення податкового боргу, штрафів, відшкодування витрат на виплату пільгових пенсій тощо) призводить до підміни судами адміністративних органів, тобто виконання першими не властивих їм функцій. У зв'язку з цим, доцільним є виведення таких справ з-під юрисдикції судів (лише оскарження рішень контролюючих органів), що значно їх розвантажить і зекономить державні кошти» [9]. Суддя ВАС України М. Цуркан, розглядаючи строки апеляційного оскарження в скороченому і письмовому провадженні, вважає, що суд апеляційної інстанції не має законних підстав, вирішуючи питання про строк оскарження у справах письмового або скороченого провадження, виходити з дати прийняття судового рішення або з дати проголошення судового рішення, оскільки в даному випадку положення ч. 1 ст. 167 КАС України не застосовуються і рішення не оголошується. При вирішенні питання про відновлення строку на апеляційне оскарження суд повинен звертати увагу саме на дату, коли скаржник отримав копію постанови [7].

На думку суддів адміністративних судів, найбільше проблем виникає при постановленні ухвал про залишення позовної заяви без розгляду у зв'язку із пропуском строку звернення до

суду та повторною неявкою позивача в судові засідання без поважних причин. Найчастіше саме процесуальні питання викликають дискусію і неоднакове застосування положень КАС України, зокрема, щодо визначення підсудності, дотримання строків, встановлення належного відповідача, обрання письмового порядку адміністративного провадження, здійснення доказової діяльності. Значну кількість справ, на думку респондентів, становлять спори, пов'язані із соціальними виплатами (у 20 % опитаних суддів викликає заперечення доцільність їх розгляду в скороченому провадженні) і податкові спори. Найбільшого правового урегулювання, за даними опитування, зазнали питання, пов'язані із реалізацією права на мирні зібрання, видворенням іноземців та осіб без громадянства, оскарженням рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби, виборчі спори. При цьому, суддями підтримано тезу про доцільність перейменування письмового провадження на документарне (58 %), виокремлення в узагальненнях судової практики різновидів процесуальної форми адміністративного судочинства (62 %), введення в теорію адміністративного судочинства понять «процесуальна форма» і «диференціація процесуальної форми» (88 %). Разом з тим, думки суддів щодо необхідності подальшої диференціації процесуальної форми розділились: 24 % – підтримують, 38 % – категорично заперечують, інші – утримуються.

Отже, в цілому, практичними працівниками, здебільшого, піднімаються проблемні питання скороченого і письмового провадження (в конкретних категоріях справ, наприклад, щодо соціальних виплат), особливих проваджень, пов'язаних із реалізацією права на мирні зібрання, із виборчими спорами, а також дотримання процесуальних строків, оформлення процесуальних рішень, здійснення доказової діяльності. Порушення процесуальних норм права, переважно, допускаються у зв'язку із неможливістю вірно визначити юрисдикцію та предметну чи територіальну підсудність тієї чи іншої категорії справ, а також у зв'язку з безпідставним залишенням адміністративного позову без розгляду через пропуск без поважних причин строку звернення до адміністративного суду. Мають місце і проблеми у застосуванні матеріальних норм, зокрема, при розв'язанні виборчих спорів і вирішенні справ, пов'язаних із реалізацією права на мирні зібрання.

Досить часто удосконалення диференційованих процесуальних форм пропонується у законотворчій діяльності. Так, під час роботи Верховної Ради України трьох скликань (VI, VII, VIII) виявлено понад 20 законопроектів з відповідними пропозиціями. Деякі з них видаються доволі слушними, інші – викликають заперечення. Наприклад, одними із останніх стали зміни в КАС України (ст. 183-5) щодо розгляду судами позовів про примусове видворення або щодо затримання з метою ідентифікації та забезпечення примусового видворення іноземців та осіб без громадянства або забезпечення передачі іноземців та осіб без громадянства відповідно до міжнародних договорів України про реадмісію (Закон від 04.02.2016 р. № 91-VIII за законопроектом № 3154 від 21.09.2015 р.); а також усунення неточностей в процедурі оскарження результатів загальнонаціональних виборів, пропонує в проекті № 5144 від 17.09.2009 р., суть яких зводилась до встановлення, що до ВАС України як суду першої інстанції оскаржуються рішення, дії або бездіяльність Центральної виборчої комісії щодо встановлення нею результатів не тільки всеукраїнського референдуму, а й результатів виборів (Закон від 04.11.2009 р. № 1699-VI); в 2011 році закріплено особливості провадження у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них (ст. 183-4). На розгляді парламенту перебував законопроект, яким пропонувалося надати Службі безпеки України право звертатися до адміністративного суду із заявою щодо визнання організації терористичною із застосуванням процедури, встановленої в чинній ст. 183-4 КАС України (реєстр. № 10552 від 01.06.2012 р.), але ця пропозиція зазнала справедливої критики, як така, що порушує ряд конституційних принципів (зокрема, гласності судового процесу, забезпечення апеляційного і касаційного оскарження рішення суду, змагальності сторін, рівності учасників судового процесу та ін. Схожа доля спіткала законопроект, яким пропонувалося внести зміни до ст. 183-2 КАС України щодо розгляду справ стосовно обчислення, призначення, перерахунку, надання, одержання пенсійних виплат за

загальною, а не скороченою процедурою (реєстр. № 2189 від 20.02.2015 р.). Також виправдано відкликаним виявився законопроект, яким пропонувалося встановити особливості розгляду адміністративними судами справ щодо дострокового припинення повноважень депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів (реєстр. № 3592 від 08.11.2013 р.). Не був направлений на розгляд парламенту (відкликаний) законопроект № 4825 від 06.05.2014 р., яким пропонувалося виключити з КАС України ст. 171-2, як таку, що порушує право на захист та не сприяє однаково правозастосуванню. Однак, обґрунтування законопроекту виявилися не ґрунтовними. Так само і щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України (щодо особливостей провадження у справах за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання)» (реєстр. № 4826 від 06.05.2014 р.). Виключити з КАС України пропонувалося і ст. 171-1, як таку, що порушує конституційне право особи на оскарження (проект № 5140 від 07.10.2014 р.).

Таким чином, питання, що піднімаються народними депутатами України, стосуються як удосконалення чинних процесуальних форм адміністративного судочинства (найбільше – у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень), так і розширення їх диференціації (запровадження особливих порядків стосовно справ, пов'язаних з: державною таємницею, заміщенням депутатів місцевих рад, прийняттям на публічну службу, достроковим припиненням повноважень депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів).

На дотримання процесуальної форми адміністративного судочинства відповідним чином впливає і суб'єктивний фактор. Це стосується, насамперед, використанням суддею наданих йому законом правових можливостей, належна реалізація яких сприяє диференціації і оптимізації адміністративного судочинства, зменшенню випадків оскарження судових рішень. Важливим є і уникнення накопичення нерозглянутих адміністративних справ в судах (навантаження на суддів), оцінювання їх роботи за Системою оцінки якості роботи суду (СОРС), затвердженою рішенням Ради суддів України (від 02.04.2015 р. № 28). Важливу роль в усуненні (зменшенні впливу) суб'єктивного чинника відіграють постійні науково-практичні семінари (навчання, тренінги), під час яких обговорюються проблемні питання судової практики, наукові здобутки, виробляються рекомендації як законодавчого, так і правозастосовчого характеру.

Підсумовуючи, слід зазначити, що проведений моніторинг проблемних питань диференціації процесуальної форми вітчизняного адміністративного судочинства дозволяє констатувати наявність двох блоків проблем – об'єктивних, що мають теоретичну і нормативно-правову складові, та суб'єктивних – пов'язаних із суддівським розсудом і практичним правозастосуванням.

На підставі дослідженого, серед шляхів вирішення, перш за все, об'єктивованих проблем можна виділити: 1) розвиток правової категорії «процесуальна форма адміністративного судочинства»; 2) закріплення в теорії адміністративного процесу і приписах КАС України понять «процесуальна форма», «адміністративне судочинське провадження», виокремлення диференційованих форм здійснення адміністративного судочинства, з деталізацією відносно документарного (письмового) провадження, удосконаленням скороченого провадження (введення в обіг адміністративного процесу поняття «целерантне провадження»); 3) внесення інших уточнюючих змін і доповнень до КАС України як термінологічного, так і змістовного характеру; 4) проведення наукових досліджень, пов'язаних із особливими провадженнями, зокрема, у справах: щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів; у справах про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності; за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання; з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби; за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної

ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності; за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них; щодо підтвердження обґрунтованості вжиття суб'єктами владних повноважень заходів реагування під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; 5) наближення законотворчої діяльності до науки адміністративного судочинства; 6) запозичення зарубіжного досвіду у вітчизняному нормопроектванні, з урахуванням національних правових традицій; 7) активізація обговорення суддями проблем дотримання процесуальної форми адміністративного судочинства, з виданням відповідних аналітично-практичних матеріалів; 8) вивчення судової практики у розрізі здійснення судочинства за диференційованими його процесуальними формами; 9) визначення позиції ВАС України (узагальнень судової практики і рекомендацій) стосовно скороченого та усіх різновидів особливих проваджень, виокремлених законодавцем.

Список використаних джерел:

1. Базов В. Форми провадження в адміністративному судочинстві: питання визначення та класифікації / В. Базов // Право України. – 2012. – № 1/2. – С. 353–361.
2. Бітов А. І. Характеристика процесуальної форми адміністративного судочинства [Електронний ресурс] / А. І. Бітов. – Режим доступу: www.archive.nbu.gov.ua
3. Розум О. І. Теоретичні проблеми площини визначення поняття адміністративно-процесуальної форми [Електронний ресурс] / О. І. Розум. – Режим доступу: <http://law.nau.edu.ua>
4. Роженко Д. В. Письмове провадження в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.07 / Д. В. Роженко. – Запоріжжя : ДВНЗ «Запорізький нац. ун-т», 2014. – 18 с.
5. Романченко Є. Ю. Поняття і зміст процесуальних функцій в адміністративному судочинстві України / Є. Ю. Романченко // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 5. – С. 106–110.
6. Драпайло В. В. Письмове провадження як різновид провадження в адміністративному судочинстві [Електронний ресурс] / В. В. Драпайло. – Режим доступу: <http://elconf.com.ua>
7. Цуркан М. І. Висновки щодо тотожності за своїм змістом понять «оголошення судового рішення» та «прийняття судового рішення в письмовому або скороченому провадженні» : Лист НКР при Вищому адміністративному суді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vasu.gov.ua
8. Законодавча діяльність Верховної Ради України: стратегія планування в умовах європейської інтеграції. – К. : Інститут законодавства ВРУ, 2015. – 225 с.
9. Тертичний В. Шляхи вдосконалення адміністративного судочинства: організаційні проблеми / В. Тертичний // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 1 (2). – С. 115–118.

* Черникова Ангеліна Олександрівна – здобувач Київського міжнародного університету.

УДК 342.951:351.82

Юлія Шишка *

ОСОБЛИВОСТІ ОНЛАЙН-РЕКЛАМИ ТА РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК ОБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті визначено, що особливістю онлайн-реклами є відповідний засіб її поширення та місце розміщення (мережа Інтернет). Тому поняття «Інтернет-реклама», «онлайн-реклама», «електронна реклама», «реклама в Інтернеті» та «реклама в мережі Інтернет» автор вважає синонімічними. Проведено класифікацію видів онлайн-реклами.

Ключові слова: реклама в мережі Інтернет, рекламна діяльність, види онлайн-реклами.